IL-PROGRAMM TAL-METALINGWA

Id-9, l-10, u l-11-il sena

(Malti ĊES 2021-2024)

	Il-Morfoloġija		
	Livell 8 **(Id-9 sena)**	**Livell 8** **(L-10 sena)**	**Livell 9** **(Il-11-il sena)**
Il-Konsonanti			
Il-Konsonanti xemxin u qamrin			
Il-konsonanti qawwija u rotob (l-assimilazzjonI)	Naf kif isseħħ l-assimilazzjoni meta jkollok żewġ konsonanti qawwija fit-tarf. Eż. Il-ħobż mixwi. / Radd ħajr. / Sadd il-bir. / Ħadd ma ġie.		
	Naf li hemm għadd ta' konsonanti li jitleħħnu ħoss wieħed imma jinkitbu kollha. Eż. zz jinstemgħu /żż/ bħal f'gazzetta; ts/ds/dds/ jinstemgħu /zz/ bħal f'għadsa; tx/ttx/dx/ddx/dtx li jinstemgħu /ċċ/ bħal f'ħattx; sx/ssx/żx/żżx/ jinstemgħu /xx/ bħal f'ħażżx.		
Il-konsonanti likwidi		Naf meta konsonanti likwida tista' toqgħod mingħajr vokali tal-leħen bħal meta tmiss magħha, warajha jew quddiemha jkollha j/w bħal bejnna, rawlna, ittrejnjajt.	Naf meta konsonanti likwidi m/l jistgħu joqogħdu mingħajr vokali tal-leħen bħal iġmla, jilmħu, rahomlha, tahomlha.

			Naf kif il-konsonanti likwidi jistgħu joqogħdu bejn żewġ konsonanti jekk waħda minnhom tkun għ jew h bħal ehmżu, agħrfu, negħlbu, fehmti.
Il-vokali	Nagħraf meta l-vokali tkun tal-kelma (etimoloġika); ewfonika (tal-leħen) jew servili (morfoloġika). Eż. importanti, assassin, l-iskola, nilagħbu; pajjiżi, ħaddiema.	Naf meta għandi ninqeda bil-vokali tal-leħen quddiem nomi barranin li jibdew b'sekwenza ta' żewġ konsonanti wara xulxin (doppji jew mhux) bħal l-ipparkjar, l-ivvjaġġar, l-istampar.	Naf meta għandi ndaħħal il-konsonanti j/w meta jkun hemm il-vokali i/u quddiem vokali oħra fil-kelma bħal duwa, zija.
L-artiklu	Naf li l-artiklu ma joqgħodx mal-ewwel nom fl-istat kostrutt. Eż. sqaq l-infern.	Naf li xi ismijiet propji barranin li jieħdu l-vokali tal-leħen fuq quddiem jibqgħu jinkitbu b'ittra kbira filwaqt li l-vokali tinkiteb żgħira. Dawn jistgħu jkunu ismijiet ta' prodotti jew ismijiet xjentifiċi bħal l-iSprite, l-iStegosaurus	Il-kelma wieħed u waħda jistgħu jieħdu l-vokali tal-leħen u l-artiklu meta juru ammont speċifiku bħal għaxar ewro il-wieħed, tliet sigħat il-waħda.
	Naf li billi fil-Malti ma jeżistix l-artiklu indefinit, xorta nistgħu noħolqu sens t'indefinitezza bl-użu ta' wieħed/waħda e.ż., Kien hemm wieħed raġel...		Naf li l-artiklu jassimila u jinkiteb skont il-fonetika Maltija meta jaħbat quddiem nom li jinkiteb bil-lingwa oriġinali barranija bħal il-Choir Laudate Dei, ix-Ship Building, is-CID,
	Naf li l-artiklu quddiem kliem li jibda bil-għ/h jista' joqgħod anke bil-vokali tal-leħen i bħal l-/il-għasfur; il-/l- hena.		

Il-Partiċelli			
Il-prepożizzjonijiet	Naf meta l-prepożizzjonijiet bi, xi, fi ma jitqassrux quddiem kelma li tibda b'żewġ konsonanti (eż., bi dwiefer twal; bi mqass jaqta', xi rrid, sejjer xi mkien, fi rziezet).	Naf nikteb u nuża tajjeb it-taqsiriet ta' lil/lill- bħal: Tlabt 'l Alla u Tlabt 'il Pawlu; Rajna 'l-għalliema; Kellimt 'il-Papa.	
		Naf meta l-prepożizzjoni *xi* ma titqassarx għax ikollha tifsira oħra bħal f' xi iġmla; xi isqra, xi ilsna, xi isqof.	
Il-konġunzjonijiet		Naf nuża tajjeb fil-kitba tas-sentenzi l-konġunzjonijiet tas-subordinazzjoni bħal: iżda, imma, lanqas, madankollu; u dawk tal-kundizzjoni bħal: kieku, jekk, li ma.	
L-avverbju		Naf nuża tajjeb fil-kitba tas-sentenzi l-avverbji li juru kwantità, negazzjoni u mistoqsija bħal bosta, qatt, kif.	Naf nuża tajjeb fil-kitba tas-sentenzi l-avverbji li juru twettiq u dubju bħal tajjeb, għandu mnejn.
Il-Verb			
Il-perfett	Naf nuża verbi li jkollhom konsonanti sħaħ u dgħajfin (inklużi dawk li jkollhom għ/h/iegħ/ieh fin-nofs) fit-temp u l-persuna t-tajba fit-taħdit u fil-kitba ta' sentenzi bħal: Jien		

	xgħelt it-televixin meta ġew sħabi u qgħadna narawh flimkien; Huma fehmu u wara fiehmu lil ħaddieħor; Robert wiegħed lil ommu li jobdiha.		
L-imperfett	Naf nuża verbi li jkollhom konsonanti sħaħ u dgħajfin (inklużi dawk li jkollhom għ/h/iegħ/ieh fin-nofs) fit-temp u l-persuna t-tajba fit-taħdit u fil-kitba ta' sentenzi bħal: Jien nixgħel it-televixin meta jiġu sħabi u noqogħdu narawh flimkien; Huma jifhmu u wara jfiehmu lil ħaddieħor; Robert dejjem jwiegħed lil ommu li jobdiha.		
Il-futur	Naf nuża verbi li jkollhom konsonanti sħaħ u dgħajfin (inklużi dawk li jkollhom għ/h/iegħ/ieh fin-nofs) fit-temp u l-persuna t-tajba fit-taħdit u fil-kitba ta' sentenzi bħal: Jien se nixgħel it-televixin meta jiġu sħabi u se noqogħdu narawh flimkien; Huma se jifhmu u wara se jfiehmu lil ħaddieħor; Robert ser iwiegħed lil ommu li jobdiha.		
In-negattiv tal-verb	Naf kif nagħmel in-negattiv ta' verbi billi nuża l-partiċelli la, qatt ma, xejn bħal La tisraqx, Ma		

	kienet tajba xejn, Qatt mhu se tarani aktar.		
	Naf li nista' nqassar il-partiċella ma tan-negattiv f'm' meta taħbat quddiem vokali, għ jew h bħal ma hemmx/m'hemmx; m'afdax/ma afdax.		
Iz-zokk morfemiku		Naf li xi verbi flok is-sistema tal-għerq jużaw iz-zokk morfemiku flimkien ma' għadd ta' prefissi u suffissi biex inisslu kliem u tifsiriet ġodda bħal: miz-zokk eduk inisslu nedukaw, edukajna, edukat, edukatur, edukattiv, maledukat, u l-bqija.	Naf li xi kliem barrani li fil-lingwa oriġinali kellu l-istess zokk morfemiku, fil-Malti jista' jkollu zkuk differenti skont il-fonetika tagħhom bħal magna/makkinarju; inkwadra/inkwatru/kwadrat.
Il-forom tal-verb		Naf kif jitnisslu verbi tat-2,il-5, it-3 u s-6 forma u napprezza t-tifsiriet semantiċi differenti li jistgħu jwasslu (bħal tifsira kawżattiva, riflessiva, transittiva, passiva u l-bqija) bħal kiser idu, kisser it-tazza, tkisser bix-xogħol, il-ħġieġa tkissret; id-dar tbierket, il-qassir bierek l-iskola.	Naf kif jitnisslu verbi tas-7/8,id-9 u l-10 forma u napprezza t-tifsiriet semantiċi differenti li jistgħu jwasslu (bħal tifsira kawżattiva, riflessiva, transittiva, passiva u l-bqija), bħal: il-pulizija qabad lill-ħalliel li nqabad jisraq; Huma laqgħu lil sħabhom l-ajruport u wara ltaqgħu mal-familja kollha d-dar; twieled sabiħ u maż-żmien kompla jisbieħ; Il-kap tal-iskola stieden lill-istudenti biex jipparteċipaw.
			Naf li xi verbi li daħlu fil-Malti, speċjalment dawk ġejjin mill-

			Ingliż, jinbnew billi jirduppjaw l-ewwel konsonanti taz-zokk morfemiku u jżidu l-j quddiem is-suffiss tat-temp bħal nipparkjaw, iffilmjajt, nipprintjaw.
Il-parteċipju	Naf kif nibni u nħaddem, skont funzjonijiet differenti, il-parteċipju attiv/preżent u passiv/passat tal-verbi Semitiċi u barranin bħal Ir-rieqed jinsab rieqed fl-għar; Max ir-rieqed; Il-karozza pparkjata fil-ġenb.		
It-tempijiet komposti		Naf nuża l-kelma għad biex infisser il-futur imbiegħed bħal Għad jasal żmien li...	Naf inħaddem it-tempijiet komposti fl-imperfett bl-użu ta' kliem bħal qiegħed , kont, inkun. Eż. qiegħed naqra, kont naqra, tkun taqra.
Il-verbi awżiljarji			Naf nibni u nħaddem il-verbi awżiljari kien, qiegħed, kellu, kemm waħidhom kif ukoll meta jintużaw quddiem verbi oħra bħal: kien jiekol, qiegħda tisma', kellu jiltaqa'.
In-nom			
It-tipi ta' nomi	Naf kif innissel nomi diminuttivi jew akkrexxittivi minn oħrajn ġejjin kemm mis-Semitiċi kif ukoll mir-Rumanz bħal ġnien-ġnejna; tifel-tfajjel; bank-banketta, bankun; furketta -		Naf kif jitnisslu nomi li juru post, żmien, għodda u ġemgħa meta dawn isiru minn verbi Semitiċi bil-preformattiva 'm' (in-nom mimmat) bħal mitħna, mqass, Milied, mixtla, kif ukoll oħrajn

	furkettun; karretta-karrettun; trumbetta u trumbun.		minn kliem barrani, speċjalment mir-Rumanz bħal ġelaterija, pizzerija, piraterija, librerija, pastizzerija, stamperija.
			Naf kif jitnisslu nomi astratti minn nomi, verbi jew aġġettivi li ġejjin kemm mis-Semitiċi kif ukoll minn lingwi barranin bħal abjad-bjuda; sabiħ- sbuħija; immaġni-immaġinazzjoni; jobgħod -mibegħda; spjega-spjegazzjoni; ikkonsulta -konsultazzjoni, iġġudika -aġġudikazzjoni; perfett -perfezzjoni.
L-għadd	Naf li hemm xi nomi li jitqiesu bħala singular meta jkunu juru ġemgħa bħal folla nies, klasi tfal, mazz karti, serbut nemel, armata suldati.		Naf li hemm xi nomi li jagħmlu l-plural tal-plural bħal tarf-truf-trufijiet; darba-drabi-drabijiet;elf-eluf-elufijiet.
	Naf li xi nomi barranin jista' jkollhom forom differenti tal-plural (kemm dak miksur kif ukoll dak sħiħ) bħal bnadar/bandieri; toroq/triqat, bolli/bolol.		

Il-ġens	Naf li hemm xi nomi li daħlu jew għadhom deħlin fil-Malti minn lingwi barranin, fosthom mill-Ingliż li għad m'għandhom ġens stabbilit u għalhekk jistgħu jitqiesu bħala maskili jew femminili bħal vann, friġġ, friżer u l-bqija.		
Il-possessiv	Naf inħaddem il-possessiv billi ninqeda bi frażijiet fl-istat kostrutt bejn 2 nomi jew aktar bħal f'daħlet Bieb il-Belt.		
Il-pronomi		Naf nikteb sewwa l-pronomi mehmużin meta jingħaqdu ma' verbi (kemm fl-affermattiv kif ukoll fin-negattiv) u li jkollhom magħqudin magħhom l-oġġett dirett u anke dak indirett, speċjalment meta nuża l-pronomi tat-tielet persuna (u/hu/ha) f'nofs ta' kelma komposta. e.ż., għaddih, m'għaddihiex; għaddihulna/għaddihielna.	

		Naf kif għandi nikteb il-partiċella kontra mas-suffissi pronominali bħal kontrija, kontrih.	
L-aġġettivi	Naf inħaddem l-aġġettiv fil-forma tas-superlattiv assolut kemm għal kliem mis-Semitiċi kif ukoll dak barrani bħal aħmar nar; interessantissimu, importantissimu.		
L-affissazzjoni			
Il-prefissi		Naf nagħraf li hemm għadd ġmielu ta' prefissi li nista' nuża fil-bini ta' kliem ġdid bħal minn edukat nagħmlu maledukat, maledukazzjoni, minn isqof nagħmlu arċisqof, minn nannu nagħmlu bużnannu.	Naf li hemm xi prefissi li ma jingħaqdux mal-kelma bħal Aġent President, viċi sindku, filwaqt li hemm oħrajn li għax indraw ma jinfirdux bħal primadonna.
		Naf meta għandi ngħaqqad il-prefissi mal-kelma u meta għandhom jibqgħu mifrudin bħal antiklerikali, anti-Taljan.	Naf kif ngħaqqad u nikteb prefiss ma' prefiss ieħor quddiem xi kliem bħal bużbużnannu, pitpitgħada, postanti-Moderniżmu.

L-infissi	Naf li nista' nżid fin-nofs tal-għerq konsonanti barranija biex noħloq forma u tifsira ġdida tal-verb bħal kiser-kisser, waqa' - waqqa'.		
Is-suffissi	Naf li ma' nomi, verbi u aġġettivi nista' nżid għadd differenti ta' suffissi (konsonanti u/jew vokali fuq wara tal-kelma) biex nibni kliem b'tifsiriet ġodda bħas-suffissi tal-plural sħiħ, is-suffissi pronominali u tal-perfett, fost l-oħrajn bħal ommijiet, qalbek, ġabet.		

	Is-Sintassi		
	Livell 8 **(Id-9 sena)**	**Livell 8** **(L-10 sena)**	**Livell 9** **(Il-11-il sena)**
L-istruttura tas-sentenza	Naf nikteb sentenzi komposti u kumplessi li barra s-suġġett, il-verb u l-oġġett ikun fihom ukoll għadd ta' predikati nominali, verbali u aġġettivali, bħal John, it-tifel il-kbir ta' Pawlu, wara li mexxa ħafna l-kelb l-iswed, mar id-dar ta' sieħbu li joqgħod fit-triq ta' warajh.		
	Naf naqleb is-sentenza attiva għal dik passiva billi nuża kemm il-forom tal-verb kif ukoll il-parteċipju passiv, bħal Il-qattus qabad il-ġurdien - Il-ġurdien inqabad/ġie maqbud mill-qattus.		Naf naqleb diskors dirett f'wieħed indirett.

	Il-Punteġġjatura		
	Livell 8 **(Id-9 sena)**	**Livell 8** **(L-10 sena)**	**Livell 9** **(Il-11-il sena)**
L-ittri kapitali	Naf li l-ewwel ittra ta’ isem proprju u ta’ kull kelma li tagħmel parti mill-istess isem, minbarra l-artiklu u l-prepożizzjoni, tinkiteb kbira. Jekk il-prepożizzjoni tiġi fil-bidu tal-isem, tinkiteb b’ittra kbira wkoll. Eż. Marija Borg, Bieb il-Belt, Dar il-Mediterran, il-Wied tal-Isperanza, mort Ta’ Pinu u tlabt lill-Madonna ta’ Pinu, ix-xatt ta’ Ta’ Xbiex, l-Ordni ta’ San Ġwann, il-Kunsill Nazzjonali tal-Ktieb, l-Università ta’ Malta		
	Naf li l-artiklu tal-bidu fl-isem proprju ta' post jew pajjiż għandu jinkiteb b’ittra kbira meta jintuża waħdu, ngħidu aħna f’indirizz, f’tabella jew f’mappa. Eż. L-indirizz ta' Stefan huwa: 17, Triq il-Qronfol, Is-Swieqi, SWQ456, Iż-Żejtun.		

		Naf li meta nkun irrid inżid vokali tal-leħen "i" bejn isem proprju li għandu jinkiteb bħall-oriġinal (jew reklam) u l-artiklu, din inżidha skont ir-regola tal-artiklu tal-Malti imma nżomm ukoll l-ittra kapitali tal-kelma fl-oriġinal. Eż. l-iSprite, l-iStergene.	
		Naf li meta l-isem tal-kariga jintuża bħala nom komuni, it-titlu jew isem ta' kariga jibqa' jinkiteb b'ittra żgħira. Eż. Min jaf min se jilħaq papa wara l-Papa li għandna? Il-Knisja Maltija għandha ħafna nies li għadhom imorru l-knisja nhar ta' Ħadd.	Naf li l-ismijiet xjentifiċi tal-ispeċi normalment niktibhom bil-korsiv (jew b'sing taħthom), l-ewwel kelma (il-ġenus) tinkiteb b'ittra kbira, filwaqt li t-tieni kelma (l-ispeċi) tinkiteb b'ittra żgħira. Eż. il-Pistacia lentiscus, it-Tyrannosaurus rex, Homo sapiens.
L-appostrofu	Naf li l-appostrofu jista' jintuża fil-bidu, fin-nofs jew fl-aħħar ta' kelma biex ifisser li xi ittra/i tħallew barra għal skop ta' tqassir il-kliem, eliżjonijiet letterarji jew fit-taħdit djalettali bħal 'mma flok imma; xogħ'l flok xogħol; 'k Alla jrid flok jekk Alla jrid.		
L-aċċent grafiku	Naf nikteb l-aċċent grafiku fuq kliem mhux monosillabiku ta' nisel barrani u li jkollu vokali aċċentata fit-tarf bħal kafè, soċjetà, kwantità.		

Naf meta għandi nuża s-sing qasir (-)	Naf li s-sing jista' jintuża biex iwassal tifsira ġdida u xi drabi ħolqien ta' kliem ġdid lil xi kliem kompost bħal student-ħaddiem, student-għalliem u l-bqija.		
Naf meta nuża l-linja mxengla (/\)	Naf li għandi nuża l-linja mxengla fi kwotazzjoni biex nissepara versi li fil-poeżija jidhru taħt xulxin.e.ż.., Kull flgħaxija xħin id-dalma / tifrex tulha u l-ħajja tnin /...		Naf li l-linja mxengla tintuża biex indaħħal indirizz elettroniku speċifiku u jgħinni nfittex tagħrif fuq l-internet bħal malti.skola.edu/it-tieni sena/sillabi.
Naf meta għandi nuża l-punt.	Naf fejn għandi nikteb il-punt meta nuża l-parentesi jiġifieri meta niktbu ġewwa jew barra. Eż. Hija libset il-libsa l-ħamra dik il-lejla. (Oħtha libset il-bajda.)/ Hija libset il-libsa l-ħamra dik il-lejla (u oħtha l-bajda).		
Naf meta għandi nuża l-virgola.	Naf li meta jkolli avverbju, jew frażi avverbjali fil-bidu ta' sentenza, inpoġġi l-virgola warajha. Eż. Iva, naħseb li sejjer tajjeb ħafna. / Għaldaqstant, il-ħanut tiegħi se jkun qed jagħti pizza b'xejn ma' kull tnejn li tixtru.		Naf li għandi nuża l-virgola biex nikkjarifika aktar is-sentenza bħal Mariella, it-tifla ta' maġenbna, li tmur l-iskola primarja, marret tajjeb fl-eżamijiet.
	Naf li nista' nikteb il-virgola wara abbrevjazzjoni li tispiċċa bil-punt u li tkun fil-bidu jew f'nofs is-sentenza bħal eċċ.,eż.,		

Naf meta għandi nuża ż-żewġ punti.			Naf nuża ż-żewġ punti billi nagħti kwotazzjonijiet diretti. Eż. Dun Karm ifaħħar il-qlubija tal-Maltin fl-Assedju: " Qatt rajt iljuni eħrex mill-Maltin"; Għax kif jgħid il-Malti: "Kull mibdi mitmum".
Naf meta għandi nuża l-punt u virgola.	Naf li nista' nuża l-punt u l-virgola biex ngħaqqad flimkien żewġ sentenzi li jkomplu bl-istess sens bħal Il-battalja damet sejra ħafna ħin; l-aktar li batew kienu s-suldati ta' quddiem.		Naf nuża l-punt u l-virgola biex nisħaq diviżjoni f'sentenza twila li diġà fiha l-virgoli u nibbilanċjaha. Eż. Fil-menù kien hemm għażla bejn għaġin, brodu jew aljotta; laħam, ħut jew frott tal-baħar; kejk taċ-ċikkulata, ġelat jew insalata tal-frott fl-aħħar.
Naf meta għandi nuża l-virgoletti doppji u singli	Naf li għandi nuża l-virgoletti meta f'kitbieti ndaħħal kwotazzjonijiet kelma b'kelma jew insemmi isem ta' poeżija, dramm jew rumanz. Eż. Fil-poeżija "Malta Ġawhra tal-Mediterran", Dun Karm kiteb: "Malta ħelwa, dil-ġawhra mhi mkien."		
Naf meta għandi nuża l-puntini.	Naf li meta nislet parti minn kwotazzjoni, irrid nimmarka bil-puntini l-parti n-nieqsa. Eż. Ġorġ Borg, fil-poeżija "Il-Bejjiegħ tal-Gazzetti", kiteb li ommu "… għalkemm gazzetti ma tixtrix… għalih hi kollox..."		

Naf meta għandi nuża l-parentesi.	Naf li għandi nuża l-parentesi biex indaħħal spjegazzjoni jew kjarifika fi kwotazzjoni minn test ieħor. Eż. Fil-poeżija tagħha Mary Meilak tiddeskrivi xi ħlejjaq hi u ġejja x-xita: "Il-ħuttaf (għasafar) ħafif daqs vleġġa ...".		

	L-Ortografija		
	Livell 8 (Id-9 sena)	**Livell 8 (L-10 sena)**	**Livell 9 (Il-11-il sena)**
Naf nikteb in-numri	Naf nikteb in-numri kollha. Eż. Il-kumpanija għamlet tliet miljun ewro qligħ. / Il-baġit alloka tnax-il miljun u tmien mitt elf ewro għall-indafa. / Il-popolazzjoni tad-dinja hija ta' seba' biljun ruħ. / Fl-univers hemm triljuni ta' kwiekeb.		Naf meta għandi nuża kemm-il u 'l-/'il- wieħed,waħda. Eż. Kemm-il wieħed ġie; ħdimt siegħa l-waħda fuqhom.
	Naf li nista' nuża l-artiklu l-/il- ma' wieħed/waħda biex infisser 'kull waħda'. Eż. Tiswa ħames ewro l-waħda; Ħaduli siegħa xogħol il-waħda biex għamilthom.		
L-alfabett (kitba tal-kliem)	Naf kif għandi nikteb kliem barrani li jkun fih il-konsonanti 's' u warajha jkun hemm konsonati oħra billi nħaddem il-prinċipju fonetiku jiġifieri fejn din tinstema' 's' tinkiteb 's' bħal sport, stadju, sfortuna, stampa; filwaqt li nikteb 'ż' minflokha fi kliem bħal żball, żvantaġġ, l-Iżvizzera, l-Iżlanda.		

Il-konsonanti (doppji fin-nofs, fl-aħħar, id-dgħajfin)		Naf li xi kliem rumanz li jispiċċa -gno/glio, fil-Malti jispiċċa bil-konsonanti doppja l/n bħal bisogno - bżonn; dettaglio-dettall; sbaglio-żball.	Naf meta għandi nibdel il-j/w u nikteb i/u bħal meta nimxi skont il-pronunzja jiġifieri skont l-aħħar ħoss tal-kelma preċedenti bħal għaxar ulied; fl-2010 jkunu saru.
		Naf li xi kliem rumanz li jispiċċa -gno/glio, u fil-Malti jispiċċa bil-konsonanti doppja l/n, meta jitnisslu minnu forom aġġettivali jew parteċipjali, taqa' waħda mill-konsonanti doppja n/l bħal bżonjuż, ddettaljat, impenjat, żbaljat.	Naf meta għandi nibdel il-j/w u nikteb i/u bħal meta nimxi skont il-punteġġjatura ta' qabel bħal wara x-xita, ikun hemm il-bnazzi; wara l-konferenza, uħud mid-delegati telqu.
		Naf meta għandi nuża s-suffissi -bbli fi kliem barrani li ġej mit-Taljan bħal nobbli, probabbli, possibbli; immaġinabbli.	Naf li meta għandi aġġettiv imnissel minn kelma barranija u jispiċċa bis-suffiss -bbli, in-nom li joħroġ irid jispiċċa bis-suffiss -biltà jew -bilità bħal responsabbli - responsabbilità/resposabbiltà; leġibilità,vulnerabbilità.
			Naf li l-konsonanti j/w u jistgħu jinkitbu i/u wara abbrevjazzjonijiet jew kliem barrani li jkun jispiċċa b'vokali, imma jibqa' miżmum fil-forma ortografika tiegħu imma jitlissen b'fonetika Maltija bħal Melbourne ukoll/wkoll; is-CEO ikun/jkun imħabbat ħafna.

			Naf li l-konsonanti dgħajfin speċjalment il-w jistgħu jinkitbu bla vokali magħhom meta jitħaxknu f'xi forom imnissla tal-verb kwadrilitteru bħal inħaxwxu, gedwdet, qarwżet, inwaħwħu, imwerwrin.
Mudelli tal-għ/h	Naf nikteb sewwa, billi nuża l-mudell bierek, il-verbi kkonjugati tat-tielet u s-sitt forma li jkollhom l-għ/h fin-nofs bħal wiegħed u fiehem, anke meta jkollhom suffissi pronominali bħal wegħidt, tfehimt.		
	Naf insib mudelli biex nagħraf kif nikteb il-partiċipji (passivi u attivi) fil-maskil u femminil/plural meta jkunu jinstemgħu l-istess bħal pjazza wiesgħa imma ċinturin wiesa'/ It-tifel imbeżża' imma t-tifla mbeżżgħa u t-tfal imbeżżgħa.		
Il-vokali ie		Naf kif nibdel il-pronom mehmuż singular femminil ha f'hie/hi meta tkun suffiss pronominali tal-oġġett dirett u indirett. Eż. ħadha, ħadhielha, ma ħadhilhiex,kissirhielha, ma kissirhilhiex.	
		Naf meta għandi nuża l-i jew l-ie fi kliem barrani meta miegħu	

		jiżdied suffiss, bħal jirnexxilu u rnexxielu; jiddispjaċih/iddispjaċieh.	
Il-partiċella lil imqassra		Naf li ċertu avverbji ta' post jew żmien jieħdu 'l jew 'il bħal mur 'l hemm; 'il bogħod, 'il fuq.	
		Naf kif inqassar lil/lill- skont biex tibda l-kelma u x'jiġi qabilha. Eż. 'il/'l Alla jew 'il-/'l-ktieb.	
Il-partiċelli bi, fi, xi (meta jitqassru u meta le)	Naf li l-partiċelli bi/fi/xi/li quddiem kelma tibda b'konsonanti doppja jew ikollok żewġ konsonanti fil-bidu u waħda minnhom tkun likwida, dawn ma jitqassrux bħal bi lwien, fi rkejjen, bi lsienna, xi wħud.		
L-għ u l-h meta jinħassu ħ		Naf li xi kliem, inkluż dak barrani, li fih l-għ/h u miegħu jiżdied suffiss, dan jista' jingħad bil-ħ imma dejjem għandu jinkiteb għ/h. Eż. naqraha mhux /naqraħħa/, nistampahom mhux /nistampaħħom/; nipprintjahielek mhux /nipprintjaħħielek; raha mhux /raħħa/.	
Kitba ta' frażijiet	Naf nikteb frażijiet li jkun fihom la/a la, għala bħal la selvaġġa, a la Mostija, għala biebu.		

	Is-Semantika		
	Livell 8 **(Id-9 sena)**	**Livell 8** **(L-10 sena)**	**Livell 9** **(Il-11-il sena)**
L-omonimija			
L-omofoni (kliem li jinstema' l-istess imma għandu kitba u tifsira differenti)		Naf nikteb verbi li jkollhom suffissi pronominali u li jkunu f'tempijiet differenti, bħall-Indikattiv Perfett u l-Imperattiv bħal semmih/semmieh/semmiegħ; mexxih/mexxieh; keċċiha/keċċieha; rabbihom/rabbiehom;	Naf nikteb xi verbi li jkollhom suffissi pronominali tal-oġġett dirett/indirett u li jkunu fil-plural jew is-singular tal-Imperattiv bħal intom żommuli/int żommhuli; intom sibuli/ int sibhuli; intom duquli/int duqhuli;
			Naf nikteb xi verbi li jkollhom suffissi pronominali tal-oġġett dirett/indirett u li jkunu fil-perfett (fit -3et persuna plural u t-3et persuna singular maskil) bħal huma żammuli /huwa żammhuli; huma sabulu/huwa sabhulu; huma daqulna/ huwa daqhulna.

L-omografi	Naf nikteb verbi jew kliem li jinkiteb l-istess imma t-tifsira hija differenti. Eż. ħass bħala verb u ħass bħala nom.		
Is-sinonimi	Naf nuża kliem ieħor li jirreferi għall-istess tifsira. Eż. biedja – agrikoltura.		
Il-klassifikazzjoni	Nagħraf il-qasam komuni li jorbot it-tifsira ta' għadd ta' kliem. Eż. kanun, suldat, uniformi, armata – <u>militar</u>.		
L-idjomi u l-qwiel	Naf nuża u nfisser f'kuntest idjomi u qwiel popolari u komuni Maltin, bħal qalbu tajba, Kliem ix-xiħ żomm fih.		
Id-diskors figurattiv u metaforiku	Naf nuża kliem kemm b'tifsira litterali kif ukoll b'tifsira figurattiva. Eż. Ġuda ttradixxa lil Kristu imma ħija xeba' jkun Ġuda miegħi.	Naf nuża kliem kemm b'tifsira litterali kif ukoll b'tifsira figurattiva. Eż. Ġuda ttradixxa lil Kristu imma ħija xeba' jkun Ġuda miegħi.	
Kitba ta' kliem kompost		Naf nara d-differenza semantika meta xi kliem niktibhom flimkien jew separati skont il-ħtieġa bħal biż-żejjed u biżżejjed; bilħaqq u bil-ħaqq; illejla u l-lejla; nofs siegħa u n-nofsiegħa; minn fuq u minfuq.	